

Ks. DR MACIEJ JÓZEF SCHEEBEN
O. EUZEBIUSZ NIEREMBERG SI

UWIELBIENIA ŁASKI BOŻEJ

—
NA ŁASCE BOŻEJ ZASADZA SIĘ
NAJWYŻSZA OŚWIATA, WOLNOŚĆ
PRAWDZIWA I POSTĘP NAJWIĘKSZY

KRAKÓW 2023

www.ultramontes.pl

UWIELBIENIA ŁASKI BOŻEJ

według

Ks. DR. MACIEJA JÓZEFA SCHEEBENA i O. EUZEBIUSZA NIEREMBERGA SI

z czwartego wydania niemieckiego

wolno przełożył

Ks. JACEK TYLKA

KSIĘGA CZWARTA

O niektórych innych działaniach i zaletach łaski Bożej

~~~~~

ROZDZIAŁ PIĄTY

**Na łasce Bożej zasadza się najwyższa oświata,
wolność prawdziwa i postęp największy**

1. Oświata, wolność i postęp, oto potężne słowa, którymi dzisiaj oznacza duch czasu najwyższe dobra ludzkości. Są to wspaniałe słowa, mające znaczenie najgłębsze i najszczytniejsze i dlatego jakby iskra elektryczna zapalają jasnym i gorącym płomieniem każde serce, które żywi jeszcze w sobie uczucie godności i szczęścia ludzkiego. Atoli jest to bezczelnym kłamstwem, kiedy świat przypisuje sobie ich wynalazek i treść i udaje, jakoby je po raz pierwszy ogłaszał, podczas kiedy wesoła nowina łaski Bożej, przyniesiona nam na świat przez Chrystusa, nie zapowiada czego innego, jak tylko oświatę, wolność i postęp. Wszakże tak powiada Zbawiciel: "*Jam jest światłość świata*" (1); podobnie pisze św. Paweł: "*Byliście niekiedy ciemnością, lecz teraz światłością w Panu*" (2). Oto słowa odnoszące się do oświaty i zapowiadające ją najwyraźniej. I znów na innym miejscu mówi Zbawiciel o wolności: "*Jeśli was Syn wyswobodzi, prawdziwie wolni będziecie*" (3). Św. Paweł zaś dodaje, że ta wolność jest wolnością "*chwały synów Bożych*" (4). Ale i o postępie wyraźnie czytamy w Piśmie świętym słowa Zbawiciela: "*Bądźcież doskonałymi, jako i Ojciec wasz niebieski doskonałym jest*" (5); podobnie i św. Piotr, książę Apostołów, z św. Pawłem wołają: "*Roście w łasce i poznaniu Pana naszego i Zbawiciela Jezusa Chrystusa*" (6) – "*żebyście mogli pojąć ze wszystkimi świętymi, która jest szerokość i długość i wysokość i głębokość (i) abyście byli napelnieni wszelakiej zupełności Bożej*" (7).

Zatem najwyższej oświaty, wolności prawdziwej i postępu największego nie można dać ludzkości w inny sposób, jak tylko za pomocą łaski przyniesionej przez Chrystusa Pana na tę ziemię. Przeciwnie świat domaga się oświaty, wolności, postępu bez Boga i nieprzyjawnego Bogu, żąda oświaty samej przez się i dla siebie samej. Atoli taka oświata jest tylko ciemnością, taka wolność jest tylko służbą i niewolą najtwardszą i najniższą, taki postęp jest tylko błyszczącym cofaniem się i niskim upadkiem. Wszakże tak Duch Święty powiada: "*Wszelki datek dobry i wszelki dar doskonały z wysoka jest od Ojca światłości*" (8). Oświata, wolność i postęp, jaki ludzkość sama przez się może uzyskać, w najlepszym razie nie przekracza granic ciasnych jej natury i sił przyrodzonych, przeciwnie łaska udziela oświaty i wolności nadprzyrodzonej i boskiej, wynosi nas ponad naturę naszą aż do nieskończonej natury Bożej i umożliwia nam przez to postęp, nie znający żadnej granicy i mety.

2. Cóż rozumiemy bowiem przez te słowa: oświata i wykształcenie?

Sądzę, iż zapewne szczytne oświecenie duszy naszej odnoszące się do prawd najwyższych i najtajniejszych a dotyczące naszego stanu, naszego przeznaczenia ostatecznego i środków, za pomocą których możemy je osiągnąć. Lecz jakież to wysokie oświecenie możemy osiągnąć bez łaski chrześcijańskiej? Nie posiadamy sami przez się nic innego, jak tylko rozum nasz przyrodzony i rozum innych ludzi, albo także mądrość owego piekielnego węża, który chciał oświecić w raju praojców naszych a wtrącił ich w największą ciemność i zepsucie. W najlepszym razie może ten przyrodzony rozum oświecić nas w sprawach, odnoszących się do rzeczy zmysłowych, jako też do godności naszej przyrodzonej i do przeznaczenia naszego przyrodzonego, chociaż i tego nawet dokonuje on z trudnością wielką i błędnie. Szkoda jednakże, iż ci, którzy się mienią być apostołami oświaty nie starają się nawet o to, aby rozum prawdziwie oświecili. Uważają oni sobie za wielką mądrość to, iż zniżają człowieka do rzędu bezrozumnych zwierząt, odmawiają mu nieśmiertelności duszy i zaprzeczają mu przeznaczenia pozaświatowego. Ci fałszywi apostołowie stawiają zmysłowość na miejscu rozumu, krzyczą, iż znajomość rzeczy nadprzyrodzonych i niebieskich jest ciemnotą i zabobnem i żądają, abyśmy się zatopili całkiem w znajomości i w używaniu zmysłowych rozkoszy.

Apostołowie ci chcą nas swoją oświatą uwolnić z pod opieki Boga i Kościoła, a za to mamy się poddać opiece lekkomyślnego i codziennie zmieniającego się ducha czasu i przechwałkom ludzi, chcących swoje głupie przywidzenia i fantazje uczynić regułą wszelkiej prawdy i mądrości.

Przeciwnie łaska oddaje nas Bogu w opiekę, ponieważ czyni nas synami Bożymi. I podobnie jak nie jest żadną sromotą i utratą czci, że jesteśmy synami Boga wielkiego, ale owszem jest to zaszczytem najwyższym i szczęściem największym, tak również musimy się także za wielce szczęśliwych uważać, iż stoimy pod opieką Bożą i że możemy do Niego do szkoły na naukę chodzić. Tutaj to bowiem objawia się nam prawda w całej swej świętości i w całej swej obfitości. Tutaj bywamy oświeceni światłem nadprzyrodzonym, rozprasającym wszelkie wątpliwości swoją nieomylnością, rozpędzającym swym potężnym blaskiem owe chmury, które najgłębsze tajemnice zakrywają przed oczyma naszymi. Światło to rozszerza nasz widnokrąg w nieskończoność i podnosi nas nieskończenie wysoko ponad ziemię i ponad wszystko co ziemskie. Łaska ukazuje nam całą godność naszą, dzięki której już nie tylko ludźmi, ale prawdziwymi synami Bożymi jesteśmy; ona wskazuje nam drogę prowadzącą do niebieskiej szczęśliwości w sposób najpewniejszy i najniezawodniejszy. Łaska nie tylko rozwija i kształci przyrodzone światło naszego rozumu, ale dodaje jeszcze nowe nieskończenie wyższe. Łaska wyzwala nas od wszelakich przesądów, jakimi uwodzą nas zmysły nasze; co więcej, ona wyzwala nas z niewoli względów ludzkich i na tak zwaną ludzką opinię i dozwala nam nieomylnie sądzić o wszystkich rzeczach, o świecie, o działaniu i zabiegach jego. Wszakże tak naucza Apostoł: "*Duchowy (człowiek) rozsądza wszystko a sam od żadnego nie bywa rozsądzon*" (9). Któż jeszcze odważy się twierdzić, że łaska Chrystusowa sprzeciwia się oświacie, że nam raczej nie daje prawdziwej oświaty?

Jakże możemy się jeszcze obawiać świata, kiedy on nas wyśmiewa i lży jako zacofańców? Zatem z świętą dumą powinniśmy zwać się oświeconymi i światłymi na wzór pierwszych chrześcijan, ponieważ dostąpiliśmy szczęścia największego przez to, iż Bóg wyswobodził nas z ciemności i powołał do światła cudownego.

Podobnie jak Chrześcijanin za pomocą łaski jest prawdziwie oświecony, tak jest on także i prawdziwie wykształcony. Wszystko to, co świat wykształceniem zowie, jest tylko zręcznością zewnętrzną i pozorną w obejściu i zachowaniu się, albo jest ono mniejszym lub większym wykształceniem przyrodzonych władz umysłu, wydającym się czymś wielkim i wspaniałym przed oczyma ludzi, które jednak w oczach Bożych nic nie znaczy.

Wykształcenie najwyższe a prawdziwe polega na tym, że w duszy naszej wyciska się obraz Boży, że przemieniamy się w Boską postać i wspaniałość i że przechodzimy w taki stan, iż już tutaj na ziemi możemy prowadzić życie niebieskie jako domownicy Boga i współobywatele aniołów. To jest wykształcenie odpowiadające jedynie wysokiej naszej godności, a któremu nawet synowie tego świata nie mogą odmówić w głębi serca podziwienia; wyśmiewają zaś i lżą je oni tylko dlatego, ponieważ dopiero wskutek porównania siebie z nim dobrze czują swoją nędzę i nikczemność całą i nie mogą tego darować, iż inni dostępują tego, co im przedstawia gruba ich zmysłowość i politowania godna słabość jako niemożliwe do osiągnięcia.

3. Wolność jest drugim dobrem, które świat przyobiecuje chętnie, a które może być osiągniętym prawdziwie i zupełnie tylko za pomocą łaski Bożej. Nie ma słowa, którego by bardziej nie nadużywano nad to właśnie, a na pierwszy rzut oka jeszcze się wydaje, że łaska najmniej nam może użyczyć prawdziwej wolności. Jednakże dokładniejsze rozważanie tego przedmiotu zupełnie nam wyjaśni tę rzecz tak bardzo ważną. Wolność bowiem o tyle może być czymś dobrym o ile jest uwolnieniem od złego, lub od przeszkód do dobrego, czyli wolnością dobrego. Wolność, za pomocą której możemy wybrać dobre lub złe, jest zatem o tyle czymś dobrym i doskonałym o ile możemy się do dobrego nakłonić i dlatego pragniemy kiedyś tę wolność w niebie utracić, gdzie możemy chcieć tylko dobra, podobnie jak Bóg sam może chcieć tylko dobra. Atoli teraz łaska udziela nam wolności od wszystkiego złego i wolności do wszystkiego, nawet do najwyższego dobra. Łaska bowiem uwalnia nas od złego największego z pomiędzy wszystkich, to jest od grzechu i od kar wiecznych, jemu właściwych. Łaska użycza nam mocy do tego, abyśmy ducha naszego uwolnili od przewagi zmysłowych pożądliwości, strącających go z wyżyn niedościgłych do rzędu zwierząt bezrozumnych. Łaska uwolni nas kiedyś od wszystkich cierpień i boleści, wszystkich chorób i od samej śmierci, co wszystko obecnie jako jeńcy ponosimy w więzieniu naszego znikomego i śmiertelnego ciała. Łaska przełamuje granice, oddzielające naszą naturę od wspaniałości Bożej i czyni nas z niewolników synami Bożymi. Łaska użycza nam siły do wykonywania nie tylko cnót przyrodzonych, lecz także i nadprzyrodzonych aktów i dobrych uczynków, za pomocą których możemy sobie wysłużyć szczęśliwość niebieską. Słowem: łaska uwalnia i wybawia nas od wszystkiego, co by mogło szczęście nasze najwyższe naruszyć, lub co by mogło nam przeszkodzić w osiągnięciu tego szczęścia, i uzdalnia nas do wszystkiego tego, czego może to szczęście wymagać, a wreszcie łaska czyni nas podobnie wolnymi, jak Bóg sam jest wolnym. Tylko od zależności od Boga nie może i nie powinna nas łaska uwalniać, albowiem skoro tylko z pomocą Bożą i łaską Jego możemy tryumfować nad przeciwnościami i wszystkimi nieprzyjaciółmi naszego szczęścia, to musimy Mu być podlegli i od Niego zależni. Jednakże i ta zależność stanie się dla nas wolnością najwyższą i najśłodszą, ponieważ ona nie jest niczym innym, jak tylko najściślejszym i najszczytniejszym połączeniem i zjednoczeniem się z Bogiem. Jak dziecko poddane jest ojcu, oblubienica oblubieńcowi, a to zupełnie inaczej aniżeli niewolnik, mianowicie, iż oboje razem stanowią jakby jedną osobę: tak i my także przez łaskę poniekąd jedno jesteśmy z Bogiem; Jego wolność jest naszą

wolnością, Jego panowanie jest naszym panowaniem, Jego interes jest naszym interesem. A gdy Mu służymy, nie czynimy tego ani z bojaźni, ani z miłości niewolniczej, ale z miłości najwolniejszej i najszlachetniejszej, jaką syn żywi i pała ku ojcu, oblubienica ku oblubieńcowi. Tę wolność synów Bożych wzniosła i niebieską, tę wolność łaski Bożej przyobiecuje Chrześcijaństwo wszystkim ludziom, którzy przyjmują moc stania się synami Bożymi i korzystają z niej. Wszyscy ludzie bez wyjątku od najpotężniejszego króla, aż do najnędzniejszego niewolnika, od najbogatszego aż do najuboższego, od pana do sługi, mogą uzyskać tę wolność, wszyscy mają do niej prawo. Wolności tej nie może nam zabrać żadna potęga ziemską, nosimy ją bowiem ze sobą nawet wtenczas, gdybyśmy byli skrępowani łańcuchami i więzami, albo gdybyśmy musieli wykonywać służbę niewolników. W wolności tej tyle znaczy pan, ile sługa, poddany tyle, ile król; a jeżeli sługa służy panu, czyni to powodowany miłością wolną ku Bogu, który chciał mieć różnicę stanów i wie on zarazem, iż jeżeli przewyższa łaską pana swego, to także i w oczach Bożych nieskończenie więcej będzie znaczył i będzie wolniejszy, aniżeli pan jego. Gdzież się skryją zatem Apostołowie wolności, którzy nam ją przyobiecują bez łaski? O jakże haniebnie nadużywają oni tego wielkiego i szczytnego słowa, aby pokryć tylko służalstwo i niewolę najgłębszą i najnędzniejszą! Jak bowiem nie ma prawdziwego dobra innego bez Boga, tak nie ma i prawdziwej wolności bez Boga, jest bowiem ona szczególniejszą zaletą i dlatego też jest w nas najszczytniejszym obrazem Bóstwa. Wolnym być bez Boga znaczy tyle, jak chcieć istnieć bez Boga. Właśnie wtenczas, kiedy człowiek sam przez się chce być równym Bogu i chce się uczynić drugim Bogiem, wraca się do całej swej nicości i do służalstwa najniższego. Wolność bez Boga nie jest wolnością od złego i wolnością do dobrego, lecz jest wolnością od dobrego i niemocą do wykonywania dobrego a więc niewolą złego.

Kto wolność swoją na tym zasadza, iż odrzuca słodkie jarzmo łaski i sprawiedliwości, ten źle czyni, bo przyjmuje natomiast twarde jarzmo grzechu i kary jego i staje się niewolnikiem grzechu. Taki człowiek utracą zaszczytną i wspaniałą wielkość synów Bożych i zniża się do rodzaju szatanów i zwierząt bezrozumnych. Taki człowiek dopóki się nie nawraca i nie poddaje się Bogu, dopóty schodzi mu na mocy, aby znowu powstać z grzechu i podnieść się do nieba. Taki człowiek utracą panowanie nad namiętnościami swymi, które go pchają gwałtownie i z całą siłą do wszelkiej obrzydliwości. A po śmierci zamiast być wolnym od ciężaru i więzów swego ciała i widzieć to ciało uwolnionym od wszelkiej niemocy, przykuty będzie do niego przez całą

wieczność jako do więzienia i do narzędzia swych męczarni okrutnych. Po śmierci kiedyś zamiast być wolnym przyjacielem Boga i z Nim panować wiecznie, będzie on niewolnikiem szatana, który się nad nim znęcać będzie i z tyrańską przemocą i zażartością dręczyć go będzie.

Oby nas łaska Boża od takiej wolności na zawsze zachowała! Oby nas oświeciła, abyśmy dobrze poznali nasze szczęście i zbawienie, abyśmy tylko wolności z nieba z łaską przyniesionej szukali! Wtenczas to będziemy umieli ocenić każdą inną wolność w rzeczach obywatelskich i politycznych, którą duch czasu tak wysoko stawia; wtedy nie przecenimy jej nigdy i zawsze będziemy się starać o to, abyśmy najpierw uzyskali i zachowali wolność ducha i sumienia.

4. Podobnie jak świat wrzaskliwie ogłasza i domaga się oświaty, tak także domaga się postępu. Postęp niezmordowany i bezustanny, oto hasło dni naszych. Ale pytamy się słusznie, dokąd to mamy postępować? Przyjaciele i apostołowie postępu nie mogą nam na to odpowiedzieć; mówią oni, iż wszystko, co istnieje, musi być zburzone a dopiero na ruinach tego coś innego, nowego ma być postawione. Czują oni zatem, że im nic na tym świecie wystarczyć nie może, że ich nic zadowolić nie zdoła. Lecz czyż mogą właśnie oni wznieść się ponad ziemię i czyż zdołają wzbic się do nieba? Zapewne że nie! Taki bowiem postęp jest tylko przywilejem łaski poświęcającej. Zaiste prawdziwy to postęp być prowadzonym i niesionym na rękę Boga; postęp to dobry, który nas wynosi ponad ziemię i ponad nas samych a do Boga prowadzi; postęp to pewny, który przekracza odważnym krokiem przedział niezmierny, znajdujący się między tym, co skończone a nieskończonością i który wprowadza nas na łono Boga; postęp to wspinały, który nie spoczywa, ale ciągle naprzód kroczy i podobnie jak łaska może się powiększać i wzrastać bez końca i miary; postęp to jedyny, zwiększający nie zdrowie ciała, lub wykształcenie przyrodzone i naturalne duszy naszej, ale przemieniający duszę razem z ciałem z jasności w jasność i obraz Boży. Jest to postęp podobny do lotu orła, który śmiało i odważnie wzbija się z ziemi aż do słońca samego. Przeciwnie postęp ów, jaki świat stara się uzyskać własnymi siłami, jest jakby powolnym czołganiem się robaczka po ziemi, z trudnością tylko posuwającego się naprzód i nie mogącego się oderwać i podnieść od murawy, do której przyłgnął. Czyż nie śmialibyśmy się wielce, gdyby ten robaczek chciał się chlubić swoim postępem i porównywać go z lotem i postępem orła, kiedy przecież tylko piędź ziemi przekroczył? A czyż Bóg w niebie razem z aniołami, jeżeli wolno tego wyrażenia użyć, nie śmieje się również lub nie gniewa się sprawiedliwie i słusznie na tę nierozumną chępliwość ludzi, którzy sądzą, iż coś wielkiego dokazali, gdy zaprowadzili nowe wynalazki dla wygody i szybkości swych podróży lub udzielenia sobie wiadomości?

Przypatrzmy się postępowi, jakiego świat pragnie, tymi oczyma, którymi nań Bóg i aniołowie patrzą i nie troszczmy się już więcej o to, czy będziemy w nim uczestniczyli i czy nas świat łajać będzie jako zacofańców w razie niezgodzenia się na ów postęp. Świat nie wie, czego chce i co mówi, my atoli wiemy, czego chcemy. My wiemy, iż na skrzydłach Bożych jesteśmy niesieni i że możemy wzlecieć z ziemi do nieba. My wiemy, iż Bóg, który począł w nas dobrą sprawę, także jej dokona (10). My wiemy, iż cała nauka chrześcijańska jest tylko nawoływaniem do wzrostu i postępu bezustannego.

Wszakże i Syn Boży tylko dlatego z nieba przyszedł, aby nam wybudował most, łączący niebo z ziemią i aby nas jako orzeł pisklęta swoje wziął na skrzydła swoje i zaniósł do nieba. Nużę zatem okażmy światu widocznie, iż my o postępie naszym tak naprawdę myślimy, jak on o swoim. Tak postępując odzyskamy wkrótce poszanowanie i cześć i nie zasłużymy sobie na zarzut, iż jesteśmy gnuśnymi na drodze, którą postępujemy; gnuśność bowiem ta jest właśnie u Chrześcijan tym, co ich wystawia najśluszej i najbardziej na szyderstwa tego świata.

Uwielbienia łaski Bożej, według Dr. M. J. Scheebena i O. E. Nieremberga T. J. z czwartego wydania niemieckiego wolno przełożył X. J. Tylka. Tarnów 1891, ss. 496-509. (a)

(Pisownię i słownictwo nieznacznie uwspółcześniono; ilustracje od red. *Ultra montes*).

Pozwolenie Władzy Duchownej:

IMPRIMATUR

Operi, cui titulus: "Uwielbienia łaski Bożej według Dra M. J. Scheebena i O. E. Nieremberga z 4ego wydania niemieckiego wolno przełożył" approbationem Nostram cum Benedictione Pastoralis impertimus.

Ab Ordinariatu Eppli

Tarnoviae, 28 Octobri 1891.

(L. S.)

† IGNATIUS, Eppus.

Przypisy:

- (1) Jan. VIII, 12.
- (2) Efez. V, 8.
- (3) Jan. VIII, 36.
- (4) Rzym. VIII, 21.
- (5) Mt. V, 48.
- (6) II Piotr. III, 18.

(7) Efez. III, 18. 19.

(8) Jak. I, 17.

(9) I Kor. II, 15.

(10) Filip. I, 6.

(a) Por. 1) Ks. Maciej Józef Scheeben, O. Euzebiusz Nieremberg SI, [Uwielbienia łaski Bożej.](#)

2) Ks. Marian Morawski SI, [Dogmat łaski. 19 wykładów o porządku nadprzyrodzonym.](#)

3) Ks. Józef Stanisław Adamski SI, a) [Łaska Boża czyli podniesienie człowieka do porządku nadprzyrodzonego.](#) b) [Królowanie Maryi nad światem i nad mocami ciemności. \(Kazanie na uroczystość Wniebowzięcia Matki najświętszej\).](#) c) [Jak się tworzy rodzina, jakie jej powinności. Kazanie na święto Przenajświętszej Rodziny.](#) d) [Zasługa wiary i jej przejawy. Kazanie na uroczystość Matki Boskiej Gromnicznej.](#) e) [Potrójny sojusz Słowa wcielonego z ludzkością. Kazanie na uroczystość Zwiastowania Najświętszej Panny Maryi.](#) f) [Opieka Matki Najświętszej nad wiernymi. Kazanie na święto Najświętszej Panny Maryi, Wspomożenia wiernych.](#) g) [Usposobienie duszy do nawiedzin Bożych. Kazanie na święto Nawiedzenia Matki Najświętszej.](#) h) [Kazanie na święto Matki Boskiej Szkaplerznej. Znaczenie Szkaplerza św.; jego skuteczność.](#) i) [Niepokalane zwierciadło skalanej ludzkości. \(Kazanie na uroczystość Niepokalanego Poczęcia\).](#) j) [Tajemnice w Religii.](#) k) [Stanowisko papieży w Kościele Chrystusowym.](#) l) [Kilka uwag o sumieniu i wykład psalmu "Miserere".](#) m) [Siła łaski uczynkowej: dostatecznej i skutecznej. Skuteczność łaski uczynkowej w systemie tomistów i molinistów.](#)

4) Ks. Jan Domaszewicz, [Ze skarbnicy wiedzy teologicznej. O łasce i przeznaczeniu. \(De gratia Christi\).](#)

5) Ks. Maciej Sieniatycki, [Zarys dogmatyki katolickiej.](#)

6) Ks. Jacek Tylka SI, [Dogmatyka katolicka.](#)

7) P. Christianus Pesch SI, [Compendium Theologiae Dogmaticae. De efficacia gratiae actualis.](#)

8) Sac. Bernardus Jungmann, [Institutiones Theologiae dogmaticae specialis. Tractatus de Gratia.](#)

9) Ks. Kazimierz Naskręcki, a) [Credo. Krótkie nauki o prawdach wiary katolickiej.](#) b) [Dekalog. Krótkie Nauki o Przykazaniach.](#) c) [Życie nadprzyrodzone. Krótkie nauki o Sakramentach świętych i modlitwie.](#) d) [Istotny cel małżeństwa.](#) e) [Małżeństwa mieszane.](#) f) [Rozwody.](#) g) [Grzechy przeciwko wierze.](#)

10) Ks. Józef Stagraczyński, [Nauki katechizmowe o prawdach Wiary i obyczajów katolickiego Kościoła.](#)

(Przyp. red. *Ultra montes*).

UWIELBIENIA
ŁASKI BOŻEJ

według

Dr. M. J. Scheebena i O. E. Nieremberga,

T. J.

z czwartego wydania niemieckiego

wolno przełożył

X. J. TYLKA.

TARNÓW.
NAKŁADEM TŁUMACZA.

Drukiem Józefa Pieza.

1891.

([HTM](#))

© *Ultra montes* (www.ultramontes.pl)

Cracovia MMXXIII, Kraków 2023